

ПРИЛОШКЕ ОГРАДЕ У НАУЧНИМ РАДОВИМА НА ЕНГЛЕСКОМ И СРПСКОМ ЈЕЗИКУ

Овај рад се бави проучавањем прилошких ограда у академском дискурсу енглеског и српског језика, које аутори користе како би избегли исказивање потпуног опредељења према одређеној пропозицији или донекле смањили снагу исказа. У литератури се наводе различити разлози због којих аутори користе ограде у својим радовима. Циљ овога рада јесте да се испита употреба и фреквенција прилошких ограда у академском дискурсу енглеског и српског језика на материјалу два жанра из области пољопривреде. Анализа резултата указује на разлике које постоје између два жанра академског дискурса као и на разлике које постоје између два језика у погледу употребе и фреквенције прилошких ограда. Такође, навешћемо и импликације које могу послужити као полазна основа за нека будућа истраживања.

Кључне речи: прилози, ограде, научни дискурс, енглески језик, српски језик

Увод

Ограда као једно од моћних средстава у дискурсу свакодневице, пре свега разговорног и новинског, јавља се и у академском дискурсу. У лингвистику уведена као семантички појам, касније се веома брзо и лако наметнула као једна од главних тема проучавања у прагматици. Наша анализа се бави прилошким оградама, то јест прилозима који се користе као ограде у академском дискурсу. Прилошким оградама ћемо сматрати оне прилоге који омогућавају аутору да избегне исказивање категоричке тврдње, односно оне који смањују снагу исказа. Корпус за ово истраживање чине текстови два жанра – оригиналног научног рада и прегледног чланка у енглеском и српском језику. Оба жанра представљају важна средства комуникације у академској заједници. Истраживање ће обухватати анализу корпуса научних радова. Сам корпус се састоји од четири мања корпуса – корпус текстова оригиналних научних радова и корпус текстова прегледних чланака на енглеском и српском језику. Потом ћемо резултате у вези са фреквенцијом прилошких ограда поредити узимајући у обзир жанрове и језике. Затим следи дискусија о добијеним резултатима, њиховој примени као и указивање на могућа даља истраживања.

1 ddj@agrif.bg.ac.rs

Појам ограда

Појам ограда (енг. *hedge*) у лингвистику је први увео Dž. Lejkof (1973) у свом чланку „Hedges: A Study in Meaning Criteria and the Logic of Fuzzy Concepts“, дефинишући их на следећи начин: „за мене, нека од најзанимљивијих питања су постављена проучавањем речи чија значења имплицитно укључују неодређеност – речи чији је посао да ствари учине неодређенијим или мање неодређеним. Те речи ћу назвати „оградама““².

Dž. Lejkof (1973: 458) истиче да је било потребно време да се психолози као и филозофи који се баве језиком прилагоде чињеници да су појмови природног језика нејасни и неодређени и да су из тог разлога реченице природног језика веома често донекле истините, односно донекле неистините. Дакле, постоје многи неодређени и нејасни појмови у језику. Појмови висине и лепоте су само неки од примера које наводе, рецимо, Dž. Lejkof (1973) или L. Zadeh (1965). Ипак, није тешко наћи још много таквих примера из свакодневног живота. Појмови среће, туге, успеха, богатства и задовољства су још неки од нејасних појмова. Један студент је срећан што је добио шест и положио испит, док је његов колега разочаран јер је добио девет. Очигледно је да контекст и/или предзнања о извесној ситуацији у великој мери утичу на могуће тумачење одређених појмова. С тим у вези, раздвајање семантике од прагматике као и повлачење оштрих граница, с обзиром на то да говоримо о језику у коме је мало тога егзактно, може бити непотребно, а поставља се питање да ли је неопходно то чинити.

Lejkof, Džonson (1980: 125) наводе да нам различите ограде омогућавају да ставимо објекте, догађаје и искуства у многобројне категорије имајући у виду различите циљеве. Такође, ограде откривају отворену природу наших категорија, односно објекат се често може посматрати као да припада извесној категорији или не, у зависности од нашег циља приликом класификовања.

Може се рећи да временом Dž. Lejkof није више био толико заинтересован за истраживања у вези са оградама. Заправо, Dž. Tejlор (1995: 55) наводи да је Dž. Lejkof (1972) некада био оптимистичан имајући у виду потенцијални допринос теорије расплинутих скупова лингвистичкој семантици, да би касније, ипак, тврдио да је такав приступ од маргиналног интереса за когнитивног лингвисту (Lejkof 1987: 196–197). Но, то није спречило истраживаче из других области лингвистике, посебно из области прагматике, да појам ограде преузму, прошире и користе у својим истраживањима.

Markanen, Šreder (1997) наводе да се појам ограде удаљио од својих корена, посебно од када је прихваћен у прагматици и анализи дискурса. Тако, термин ограда се више не користи само за изразе који модификују припадност категорији предиката или именичке фразе, већ је појам

2 „For me, some of the most interesting questions are raised by the study of words whose meaning implicitly involves fuzziness-words whose job is to make things fuzzier or less fuzzy. I will refer to such words as 'hedges'“ (Lejkof 1973: 471).

ограда проширен и на значење модификације говорниковог става према истинитосној вредности целе пропозиције (Markanen, Šreder 1997).

У литератури не постоји јединствен став о дефиницији појма ограде, те се многе дефиниције и називи као и поделе међусобно преклапају. У вези са самим називом појма ограда, К. Hajland (1998: 7, 9) наводи да постоје различити термини који означавају ограде – *compromisers* (Džejms 1983), *downtoners* (Kverk i dr. 1972), *weakeners* (Braun, Levinson 1987), *downgraders* (Haus, Kasper 1981), *softeners* (Kristal, Dejvi 1975), *backgrounding terms* (Lou 1996), и *pragmatic devices* (Stab, Houmz 1995). Наведени термини су тек само неки од многобројних који се наводе у литератури. Сваки од наведених термина је дефинисан тако да се мање или више разликује од других. У српској литератури се користи углавном термин ограда односно ографивање (Trbojević-Milošević 2011; Blagojević 2010), мада се може наћи и термин околишање (Antić 2010).

Појмови у лингвистици са којима се преклапа појам ограде јесу модалност, нарочито епистемичка (на пример: Lajons 1977; Palmer 1986; Nojts 2001; Trbojević-Milošević 2004), затим евиденцијалност, која се опет може посматрати како потпуно одвојен појам од епистемичке модалности, као део који се преклапа са или чак припада епистемичкој модалности (на пример: Ćejf, Nikols 1986; de Han 1999; van der Auvera, Plungian 1998; Aikenvald 2004), као и са појмом учтивости (на пример: Braun, Levinson 1987; Majerz 1989) и појмом нејасности (на пример: Frejzer 2010). Тачке преклапања у погледу појма ограде, за овај рад битне, представљају дефиниције и реализације наведених појмова који се односе на непотпуно опредељење према одређеној пропозицији или увођење нејасноће у саму пропозицију што води ка мање категоричкој тврдњи.

Прилошке оградe

Према Kverk i dr. (1985: 440) постоје четири главне категорије адвербијала имајући у виду граматичке функције које обављају – адјункти, субјункти, дисјункти и конјункти. Од наведених, у литератури се као ограда углавном помињу субјункти и дисјункти.

К. Hajland (1998: 136) наводи да из семантичког угла епистемички прилози функционишу као адјункти или дисјункти. Он даље помиње у оквиру групе адјункта супресоре (енг. *downtoners*) код којих се уочавају скаларне разлике од компромиса (енг. *compromisers*) – на пример *quite*, преко ублажавања (енг. *diminishers*) – на пример *partially*, минимизирања (енг. *minimisers*) – на пример *rarely*, до апроксимације (енг. *approximators*) – на пример *virtually*. Заправо, Kverk i dr. (1985: 597) су наведне примере сврстали у групу субјункта, а не у групу адјункта.

Што се тиче групе дисјункта, К. Hajland (1998) дисјункте дели на дисјункте стила и дисјункте садржаја (према Halidej, 1994). Исту поделу налазимо и код Kverk i dr. (1985). Дисјункти стила преносе коментар говорника на стил и форму онога што говори и показују под којим условима је он 'ауторитет' за одређени исказ (Grinbaum, Kverk 1990: 181 у

Hajland 1998: 136). Ова група такође обухвата генерализовање, које служи као ограда за исказ који следи (Kverk i dr. 1972: 509 у Hajland 1998: 136). Прилози наведени као примери су *generally* и *broadly*.

С друге стране, када се говори о дисјунктима садржаја посреди је бројнија група која се односи на непредвиђене ситуације и степен уверености, па Kverk i dr. (1972: 511–513 у Hajland 1998: 136–137) наводе три категорије:

- 1) прва највећа група изражава сумњу, без импликација о истинитости исказа (нпр. *presumably, possibly, probably*);
- 2) ова група је слична перцептивној групи евиденцијалних лексичких глагола и преноси начин на који се истинитост пропозиције може ментално перцепирати, исказујући убеђеност (нпр. *apparently, evidently, intuitively*), или сумњу (нпр. *allegedly, reportedly, reputedly, supposedly*) и
- 3) група која је повезана са изражавањем суда и смисла, односно да ли писац верује у оно што је речено да је истинито или неистинито (нпр. *potentially, essentially*) (Hajland 1998: 136–138).

С овим у вези се истиче да мобилност прилога значи да се могу одабрати тако да функционишу било на нивоу клаузе или у оквиру групе или фразе, па се на овај начин може ограничити опсег онога од чега се аутор ограђује (Hajland 1998: 138).

Даље, Т. Vartala (2001: 128–133) је прилоге, које је сматрао средствима за ограђивање, поделио у следеће групе:

- прилоге вероватноће (енг. *probability adverbs*) који се користе како би се изразили степени вероватноће између 'истинитог' и 'неистинитог', наводећи следеће примере: *potentially, probably, likely, possibly*;
- прилоге неодређене учесталости (енг. *adverbs of indefinite frequency*) истичући да због своје инхерентне неодређености, могу бити корисни за ограђивање, на пример: *usually, occasionally, rarely*;
- прилоге неодређеног степена (енг. *adverbs of indefinite degree*), који представљају корисна средства за епистемичку квалификацију, који омогућавају да се исказ учини мање апсолутним, тако да се ограда може применити како би се ублажила сила евалуативног термина, а као примере наводи: *relatively, quite, fairly*. Такође, као и у случајевима када тачне цифре не могу бити добијене или нису потребне, аутор се може ослонити на прилоге као што су: *somewhat, substantially, markedly*, или *significantly*; и
- апроксимативне прилоге (енг. *approximative adverbs*) који укључују следеће прилоге: *almost, approximately, nearly* и *virtually*, наводећи да се уместо тачних нумеричких података, ограде у облику апроксимативних прилога могу користити да се њима наведе тентативна апроксимација (на пример: *about, nearly*), али се исто тако користе и за премодификацију именица (на пример: *almost*) и предетерминатора (на пример: *virtually*).

Оно што је занимљиво јесте да у овом раду прилоге неодређене учесталости, на пример *usually*, *rarely*, обично, ретко, као и неке прилоге неодређеног степена као што су, рецимо, *substantially*, *significantly*, *значајно*, *знајно* и сличне прилоге нећемо сматрати оградама зато што нам се чини да се њиховом употребом снага исказа не смањује нити се избегава категорична тврдња, већ да се чак у случају прилога *substantially*, *significantly*, *значајно*, *знајно* она појачава.

I. Trbojević-Milošević (2004: 103-104) наводи две основне функције коју адверби имају у домену епистемичке модалности у енглеском језику – пропозициона модификација и глаголска модификација (синергична, колокациона веза адверба и епистемичких модала), истичући да се модални адверб који има дистрибуцију независну од било ког елемента клаузе понаша као локални модални оператор, на исти начин као што се понашају модални глаголи, односно епистемички модификатори пропозиције, као маркери епистемичке дистанце на епистемичком градијенту чије су вредности од 0 до 1, наглашавајући да и сами модални адверби изражавају различите степене модалности. У вези са градијентношћу епистемичке модализације пропозиције, I. Trbojević-Milošević (2004: 104-105) наводи три степена – извесност (енг. *certainty*) вероватноћу (енг. *probability*) и могућност (енг. *possibility*). Прилоге којима се исказује висок степен извесности, рецимо *certainly*, *clearly*, *obviously*, овде нећемо посматрати као ограде јер они појачавају снагу исказа.

У српском језику, за овај рад су свакако интересантни прилози који стоје уз именице и одређују количину онога што значи именица (нпр. нешто новца са собом.) (Stanojčić, Popović 1997: 118; уп. Mrazović, Vukadinović 2009: 344). У вези са модалним прилозима, у српском језику се они врло често називају и модалним речцама или партикулама за истицање личног става (Stanojčić, Popović, 1997: 121). О модификаторској функцији прилога, M. Ivić (1978: 8) је писала да „изрази који се у општој лингвистици данас најчешће помињу као „модални адверби“ (енгл. *modal adverbs*), а по нашој домаћој граматичкој терминологији називају „модалним речима“ или „модалним речцама“ (можда, вероватно, несумњиво и сл.), спадају такође међу прилоге искоришћене за модификацију реченичног садржаја. Модификаторска функција тих израза своди се на информисање о томе какви су изгледи за то да оно што реченица саопштава одговара истини.“ I. Trbojević-Milošević (2004: 169) такође напомиње да употреба модалних прилога у исказу може бити двојака – модални прилог се може употребити заједно са модалним глаголом и онда са њим улази у хармоничну или плеонастичну комбинацију, и може бити употребљен и самостално са истим епистемичким значењем. Даље, карактеристика модалних прилога, било да се јављају уз модале или да стоје самостално јесте да изражавају појам степена (тешко > можда > вероватно > сигурно), где сваки од ових прилога показује различит степен говорничког опредељења према истинитости пропозиције, односно обистињењу пропозиционог садржаја, наиме узимајући у обзир еписте-

мичку деиксу, сваки од ових прилога маркира различиту епистемичку дистанцу између референтне и лоциране тачке – најмања дистанца се уочава код сигурно, а највећа код тешко (Trbojević-Milošević 2004: 169–170).

Материјал и метод

У овом раду потрудићемо се да испитамо употребу прилошких ограда у оригиналним научним радовима и прегледним чланцима писаним на енглеском и српском језику из области пољопривреде. Дакле, посматраћемо прилоге који се користе да се аутор ограда од категоричке тврдње односно како би се донекле ослабила снага исказа било непотпуним опредељењем према одређеној пропозицији било коришћењем нејасних израза којима се слаби снага исказа.

Истраживање смо започели бирањем чланака на интернету, затим смо прешли на ексцерпирање свих ограда и њихово бележење у посебан документ. На тај начин смо дошли до прелиминарних података извучених из контекста. Корпус обухвата четири мања корпуса, то јест дванаест радова, шест на енглеском (три оригинална научна рада (ЕНР) и три прегледна чланка (ЕПР)) и шест на српском језику (три оригинална научна рада (СНР) и три прегледна чланка (СПР)) који су изабрани методом случајног узорка. Сви радови су објављени у периоду од 2009. до 2010. године. Корпус се састоји од приближно 66.431 речи, од тога око 41.970 токена у текстовима на енглеском језику и око 24.461 токена у текстовима на српском језику. Због лакшег поређења резултата, фреквенција ће бити нормализована на 1.000 речи. Текстови на енглеском језику су изабрани из публикација часописа *Crop Protection*, који поседује импакт фактор и налази се на листи *Thomson Reuters*, док смо радове на српском језику преузели из публикација часописа *Pesticidi i Fitomedicina* (М24 у категоризацији часописа Министарства за науку и технолошки развој Републике Србије).

У наставку ћемо покушати да на корпусу оригиналних научних радова и прегледних чланака укажемо на фреквенцију прилошких ограда у енглеском и српском језику на материјалу оригиналних научних радова и прегледних чланака из области пољопривреде. На основу већ споменутих различитих подела прилога, све прилошке оgrade у корпусу смо даље, према значењу, разврстали на следеће типове: епистемичке, епистемичко-евиденцијалне, апроксимативне, неодређене и истинитосне прилошке оgrade.

Прилошке оgrade у оригиналним научним радовима на енглеском језику

У нашем корпусу оригиналних научних радова на енглеском језику смо забележили укупно 35 прилошких ограда, што представља 1,85 прилошких ограда на 1.000 речи.

Пођимо прво од примера епистемичких прилошких ограда које смо забележили у овом корпусу. Наишли смо укупно на 5 примера (n=5), то јест на 0,27 епистемичких прилошких ограда на 1.000 речи:

- 1) It is also **potentially** important for organic growers as more problematic slug species such as *A. lusitanicus* are rapidly spreading over Europe, have a voracious appetite and *P. hermaphrodita* offers limited potential for control (Speiser et al., 2001; Grimm, 2002). (EHP1)
- 2) In our current experiment we tested for the ability of *P. hermaphrodita* to protect crops from target hosts, whereas most EPN papers measure persistence using highly susceptible bait insects such as *Galleria mellonella* that **probably** overestimate efficacy over time. (EHP1)

Затим, забележили смо примере епистемичко-евиденцијалних прилошких ограда, и то свега 2 примера (n=2), односно 0,11 ограда на 1.000 речи:

- 3) **Presumably** these nematodes were still able to infect and kill slugs. (EHP1)

Даље, у тексту смо уочили апроксимативне прилошке оградe, укупно 17 употреба (n=17), што представља 0,90 ограда на 1.000 речи:

- 4) **Approximately** 7000 nematodes adhered to each cabbage root plug before planting. (EHP1)
- 5) Undamaged pod numbers declined by **nearly** 13 pods/HIE, while damaged pods increased by 8.78 pods/HIE, with a net loss of pods of 4.1 pods/HIE (Fig. 2A–C). (EHP 2)
- 6) The numbers of holes/pod equalled the number of damaged seeds for **almost** 60% of damaged pods, with relatively few pods with more damaged seeds than holes (18%) or visa versa (23%). (EHP 1)
- 7) The highest application rate of 20% aqueous extract stopped **virtually** all pest infestations and the 10% extract had major impacts on the extent of infestation. (EHP 3)

Такође у корпусу смо наишли и на неодређене прилошке оградe, 12 употреба (n=12), односно 0,63 ограда на 1.000 речи:

- 8) The time between counts varied **somewhat** depending on the weather as detailed previously. (EHP 2)
- 9) Vermicomposting is a process that can be carried out at a range of scales using **relatively** simple to high technologies (Edwards and Arancon, 2004) and a variety of **relatively** inexpensive equipment for vermicompost extract preparation is available commercially. (EHP 3)

Прилошке оградe у прегледним чланцима на енглеском језику

Што се тиче употребе прилошких ограда у прегледним чланцима на енглеском језику, наишли смо на 27 прилошких ограда, што представља 1,17 ограда на 1.000 речи.

Овде, такође, можемо уочити епистемичке прилошке оградe, укупно 7 (n=7), што представља 0,30 ограда на 1.000 речи:

- 10) Although it is **probably** dependent on the particular plant–insect interaction, there are clear examples of insect damage inducing resistance to pathogen infection. (EHP 1)

- 11) But biological control agents functionally interact with GM crops in some ways that are not easily measured using the tiered toxicological approach, but are **potentially** important for the interactions of these technologies within IPM systems. (ЕПП 2)
- 12) Besides reducing the effects of parasitism through a reduced number of successful attachments, the use of resistant cultivars could **possibly** also mitigate future problems of facultative and obligate parasitic weeds on a field level through reduced reproduction. (ЕПП 3)
- 13) **Perhaps** more importantly, feral predators were the same size as caged predators that received high-quality prey. (ЕПП 2)

Такође смо наишли и на епистемичко-евиденцијалну прилошку ограду, свега 1 (n=1), то јест 0,04 ограда на 1.000 речи:

- 14) In one study, carabid beetles avoided glyphosate-treated cropland for 28 days after the herbicide was applied, **presumably** because of the reduction of vegetational diversity in treated plots (Brust, 1990). (ЕПП 2)

Такође, у корпусу смо наишли и на апроксимативне прилошке ограде, 3 употребе (n=3), наиме 0,13 ограда на 1.000 речи:

- 15) The rain-fed rice production area in Africa comprises **roughly** 72% (39% upland and 33% lowland) of the total area under rice constituting about 5,825 103 ha (Balasubramanian et al., 2007, updated with data from FAO, 2008). (ЕПП 3)
- 16) The rain-fed rice production area in Africa comprises roughly 72% (39% upland and 33% lowland) of the total area under rice constituting **about** 5,825 103 ha (Balasubramanian et al., 2007, updated with data from FAO, 2008). (ЕПП 3)
- 17) *S. hermonthica* and *S. asiatica* are **almost** entirely found in free-draining uplands, while *S. aspera* may also be found on hydromorphic land and *R. fistulosa* is restricted to seasonally inundated sites of valley bottoms or flood plains (Buddenhagen and Bidaux, 1978; Ampong-Nyarko, 1996; Johnson, 1997; Ouedraogo et al., 1999). (ЕПП 3)

Затим, забележили смо и неодређене прилошке ограде, 9 (n=9), што представља 0,34 ограда на 1.000 речи:

- 18) However, one of the characteristics of induced resistance is the fact that it does not provide complete disease control, but **rather** reduces lesion size and severity (Kuć, 1982). (ЕПП 1)
- 19) **Relatively** little information exists on the ability of nematodes to induce resistance in plants. (ЕПП 1)
- 20) For many commercial Bt events, a constitutive cauliflower mosaic virus (CaMV 35S) promoter **partially** regulates the expression of the Cry toxin. (ЕПП 2)

У овом корпусу смо забележили и истинитосне прилошке ограде, 7 (n=7), односно 0,30 ограда на 1.000 речи:

- 21) **Essentially**, weedy strips are allowed to persist as temporary reservoirs of

natural enemies within the field until non-crop vegetation can reestablish in treated areas. (ЕПР 2)

- 22) **In general**, mycorrhizal associations lead to a reduction in damage caused by soil-borne pathogens, although effects on foliar pathogens and pests depend upon the lifestyle of the specific attacker (Pozo and Azcón-Aguilar, 2007). (ЕПР 1)

Прилошке ограде у оригиналним научним радовима на српском језику

У корпусу оригиналних научних радова на српском језику забележено је 19 примера употребе прилошких ограда што представља 1,51 ограда на 1.000 речи.

Наишли смо на епистемичке прилошке ограде, укупно 2 (n=2), то јест 0,16 ограда на 1.000 речи:

- 23) Ovo **verovatno** proizilazi iz činjenice da su u svetu ove vrste retko identifikovane na zrnu kukuruza i pšenice (Wilson i sar., 2006; di Menna i sar., 1997; Lević i sar., 1997; Tagne i sar., 2003; Ghiasian i sar., 2004; Somda i sar., 2008; Dorn i sar., 2009; Tančić, 2009). (СНР 1)
- 24) У Србији је утврђено да су врсте рода *Fusarium* poreklom iz zrna kukuruza i pšenice **potencijalno** značajni producenti mikotoksina, kao što su fumonizini, deoksinivalenol, zearalenoni, fuzaproliferin i/ili bovericin (Lević i sar., 2004, Bočarov-Stančić i sar., 2007, 2008, 2009; Stanković i sar., 2008a, 2008b). (СНР 1)

У овом корпусу смо такође учили и апроксимативне прилошке ограде, 4 (n=4), односно 0,32 ограда на 1.000 речи:

- 25) Preživljavanje klijanaca i vigor (porast i suva masa korena i epokotila) biljaka, razvijenih iz inokulisanog semena, bili su signifikantno smanjeni (**približno** dva puta) u poređenju sa kontrolom. (СНР 1)

Даље, у корпусу је било и примера неодређених прилошких ограда, 11 употреба (n=11), што значи 0,87 ограда на 1.000 речи:

- 26) Prema podacima, koje navode Rheeder i sar. (1990), *F. verticilliodes*, *F. subglutinans* i *F. graminearum* utiču na klijavost zrna kukuruza, mada je taj uticaj bio **relativno** mali. (СНР 1)
- 27) Izolati ove gljive, poreklom iz zrna pšenice, su **nešto** slabije patogenosti od izolata *F. graminearum* poreklom iz zrna kukuruza, dok su izolati ovih vrsta poreklom iz zrna pšenice bili još slabijeg ali međusobno sličnog nivoa patogenosti. Slične rezultate navode Krnjaja i sar. (2007a). (СНР 1)
- 28) U autoklaviranu i **delimično** prohlađenu podlogu dodat je vodeni rastvor bakar-sulfata do konačne koncentracije 100 ili 200 ppm, odnosno aktivne komponente antibiotika streptomicina ili kasugamicina do konačne koncentracije 50, 100 ili 200 ppm. (СНР 3)

Као и на истинитосне прилошке ограде, којих је у овом корпусу било свега 2 (n=2), наиме 0,16 ограда на 1.000 речи:

- 29) У ранијим проучавањима утврђено је, **generalno**, да је *F. proliferatum* мање патогена врста за кукуруз у поређењу са *F. verticillioides* (Lević, 1995). (СНР 1)

Прилошке оградe у прегледним чланцима на српском језику

У корпусу прегледних чланака на српском језику забележено је укупно 13 прилошких ограда, односно 1,09 ограда на 1.000 речи.

У корпусу смо наишли на епистемичке прилошке оградe, односно 3 употребе (n=3), 0,25 ограда на 1.000 речи:

- 30) Слично индукованој отпорности *C. pepo* на ZYMV (Radwan i sar., 2007), третман салцилном киселином доводи до смањене акумулације CMV у директно инкулисаним листовима *C. pepo*, **najverovatnije** кроз механизам ометања кретања вируса између ћелија (cell-to-cell movement) (Mayers i sar., 2005) (СПП 3)
- 31) Интродукција gena за резистентност била је повезана са значајним теškoћама и интеракцијама gena, **verovatno** са genima који контролишу vigor, робустност биљака, тако да је мали број јединки хибрида нормално завршавао развиће. (СПП 3)

Затим смо забележили апроксимативне прилошке оградe, 3(n=3), 0,25 ограда на 1.000 речи:

- 32) До сада је познато **oko** 1600 врста бактерија, од којих **oko** 100 су проузроковачи болести биљака (Agrios, 2005). (СПП 1)
- 33) При **skoro** апсолутној влажности ваздуха (97-100%) споре клијају врло лако, док падом влажности опада и клијавост спора. (СПП 2)

Исто тако, наишли смо и на примере неодређених прилошких ограда, укупно 5 (n=5), 0,42 ограда на 1.000 речи:

- 34) Последњих **nekoliko** година пауџинаста плесан наноси највеће штете и у гajилиштима шампинјона у нашем региону (Potočnik i sar., 2004a). (СПП 2)
- 35) Током јесени, када су вредности влаге и температуре **relativno** високе, стварају се и најпогоднији услови за развој пауџинасте плесни. (СПП 2)

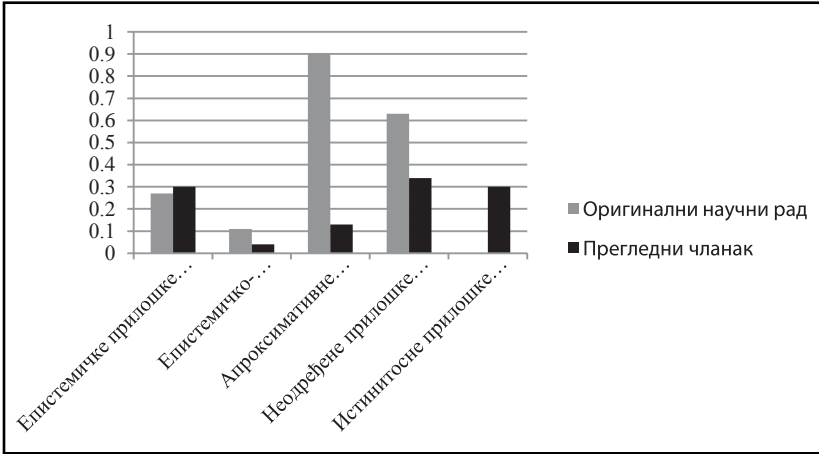
Такође, у корпусу смо уочили и примере истинитосних прилога, 2(n=3), 0,17 на 1.000 речи:

- 36) **Uopšteno**, virusi својим prisustvom менјају метаболизам ћелије који тече у правцу синтезе вирусних честица. На овај начин се паразитизам и умножавање вирусних честица изједначавају, што представља квалитативну одлику вирусног паразитизма. (СПП 1)

Резултати и дискусија

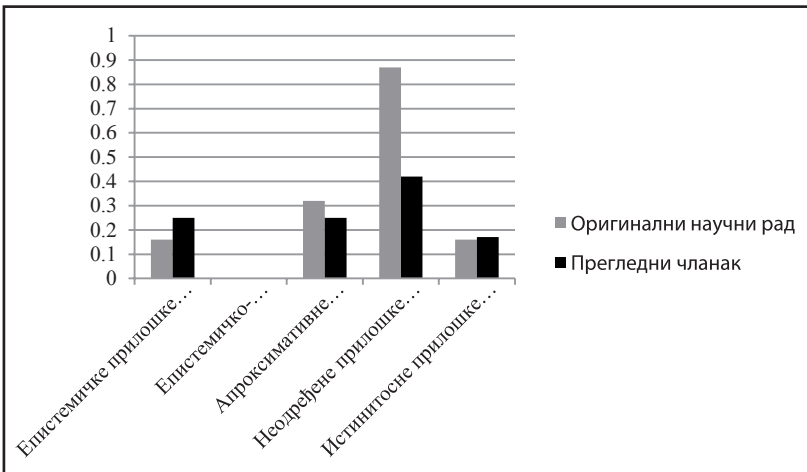
У анализи резултата поћи ћемо најпре од различитих типова прилошких ограда које се јављају у оквиру истог језика реализованих у текстовима два различита жанра, као и забележених фреквенција.

Графикон 1. Фреквенција различитих типова прилошких ограда у оригиналним научним радовима и прегледним чланцима на енглеском језику

Као што се може видети са графикона 1, најчешће су апроксимативне прилошке оgrade, а затим следе неодређене прилошке оgrade, док је фреквенција епистемичко-евиденцијалних прилошких ограда најмања у радовима на енглеском језику. У оригиналним научним радовима доминирају апроксимативне прилошке оgrade, док су у прегледним чланцима најзаступљеније неодређене прилошке оgrade. Такође, графикон 1 показује да је фреквенција епистемичко-евиденцијалних, апроксимативних и неодређених прилошких ограда већа у оригиналним научним радовима у поређењу са прегледним чланцима. У прегледним радовима су учесталије епистемичке прилошке оgrade као и истинитосне прилошке оgrade које у корпусу оригиналних научних радова нису забележене.

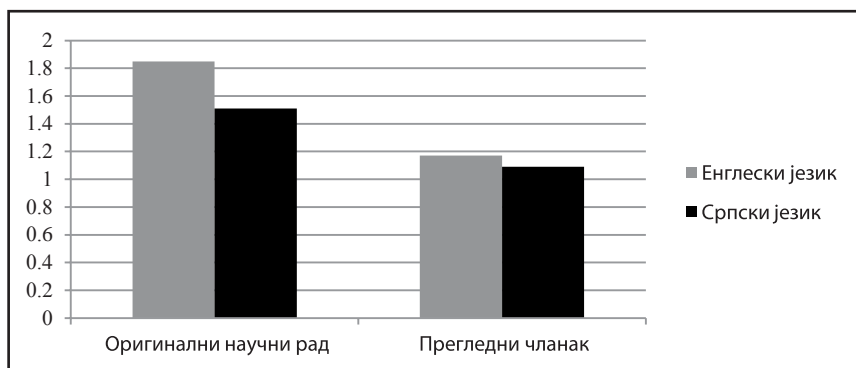
Графикон 2. Фреквенција различитих типова прилошких ограда у оригиналним научним радовима и прегледним чланцима на српском језику

На графикону 2 можемо видети фреквенцију различитих типова прилошких ограда у оригиналним научним радовима и прегледним чланцима на српском језику. У радовима на српском језику доминирају неодређене прилошке ограде, а следе их апроксимативне и епистемичке. Најмања је фреквенција истинитосних ограда, док епистемичко-евиденцијалне ограде уопште нису забележене. Графикон 2 указује да су неодређене и апроксимативне прилошке ограде чешће у оригиналним научним радовима у односу на њихово појављивање у прегледним чланцима. С друге стране, фреквенција истинитосних и епистемичких прилошких ограда је већа у прегледним чланцима.

Оно што је занимљиво јесте да су апроксимативне прилошке ограде најфреквентнија група прилошких ограда у енглеским радовима, док у српским радовима доминирају неодређене прилошке ограде.

Графикон 3. Фреквенција прилошких ограда оригиналним и прегледним радовима на енглеском и српском језику.

Оно што можемо уочити на графикону 3 јесте да је фреквенција прилошких ограда већа у радовима писаним на енглеском језику. Такође, уочава се и да је фреквенција прилошких ограда већа у оригиналним научним радовима него у прегледним чланцима узимајући у обзир оба језика. Разлике које се уочавају међу различитим жанровима могу се приписати различитим захтевима који се постављају пред ауторе оригиналних научних радова и прегледних чланака. Наиме, очекује се да аутори оригиналних научних радова изложе потпуно нове резултате до којих су дошли, док аутори прегледних чланака углавном сумирају резултате који су већ објављени у оригиналним научним радовима (Dej 1995). У вези са разликама које се јављају међу језицима, може се закључити да аутори радова на енглеском језику исказују нижи степен директности у односу на ауторе радова писаних на српском језику.

Закључак

Из свега наведеног можемо закључити следеће: фреквенција ограда у оригиналним научним радовима је већа од фреквенције истих у прегледним чланцима у оба испитивана језика. Даље, фреквенција ограда у радовима на енглеском језику је већа имајући у виду оба истраживана жанра. Такође, у погледу различитих типова прилошких ограда које доминирају у радовима два жанра у два различита језика учили смо разлике – апроксимативне прилошке оgrade доминирају у радовима на енглеском језику, док су у радовима на српском најфреквентније неодређене прилошке оgrade. Оба типа прилошких ограда указују на нејасност којом се слаби категоричка тврдња. Разлике које смо учили могу се приписати различитим правилима која аутори морају да следе приликом писања радова у оквиру два различита жанра. Истраживани корпус може се користити на часовима страног језика за посебне намене ради илустрације прилошких ограда које представљају битан сегмент приликом писања научних радова. Ово нарочито може бити од користи како студентима тако и научним радницима. Да би се стекао бољи увид у ограђивање које се јавља у академском дискурсу, у обзир се морају узети и друге врсте ограда, док резултати овог истраживања могу послужити као полазна основа за будућа истраживања.

Листа Референци

Грађа за корпус:

ЕНР – Корпус оригиналних научних радова на енглеском језику

ЕНР 1:

Rae, R. G., Robertson, J. F., & Wilson, M. J. (2009). Optimization of biological (*Phasmarhabditis hermaphrodita*) and chemical (iron phosphate and metaldehyde) slug control. *Crop Protection*, 28(9), 765–773. doi:10.1016/j.cropro.2009.04.005

ЕНР 2:

Rogers, D. J., & Brier, H. B. (2010). Pest-damage relationships for *Helicoverpa armigera* (Hübner) (Lepidoptera: Noctuidae) on soybean (*Glycine max*) and dry bean (*Phaseolus vulgaris*) during pod-fill. *Crop Protection*, 29(1), 47–57. doi:10.1016/j.cropro.2009.08.015

ЕНР 3:

Edwards, C. A., Arancon, N. Q., Vasko-Bennett, M., Askar, A., Keeney, G., & Little, B. (2010). Suppression of green peach aphid (*Myzus persicae*) (Sulz.), citrus mealybug (*Planococcus citri*) (Risso), and two spotted spider mite (*Tetranychus urticae*) (Koch.) attacks on tomatoes and cucumbers by aqueous extracts from vermicomposts. *Crop Protection*, 29(1), 80–93. doi:10.1016/j.cropro.2009.08.011

ЕПР – Корпус прегледних чланака на енглеском језику

ЕПР 1:

Walters, D. R. (2009). Are plants in the field already induced? Implications for practical disease control. *Crop Protection*, 28(6), 459–465. doi:10.1016/j.cropro.2009.01.009

ЕПР 2:

Lundgren, J. G., Gassmann, A. J., Bernal, J., Duan, J. J., & Ruberson, J. (2009). Ecological compatibility of GM crops and biological control. *Crop Protection*, 28(12), 1017–1030. doi:10.1016/j.cropro.2009.06.001

ЕПР 3:

Rodenburg, J., Riches, C. R., & Kayeke, J. M. (2010). Addressing current and future problems of parasitic weeds in rice. *Crop Protection*, 29(3), 210–221. doi:10.1016/j.cropro.2009.10.015

СНР – Корпус оригиналних научних радова на српском језику

СНР 1:

Tančić, S., Stanković, S., & Lević, J. (2009). Varijabilnost patogenih svojstava *Fusarium* spp. poreklom iz zrna kukuruza i pšenice. *Pesticidi i fitomedicina*, 24(4), 259-269.

СНР 2:

Jerinić-Prodanović, D., Protić, L., & Mihajlović, L. (2010). Predatori i parazitoidi *Cacopsylla pyri* (L.) (Hemiptera: Psyllidae) u Srbiji. *Pesticidi i fitomedicina*, 25(1), 29-42.

СНР 3:

Ignjatov, M., Gašić, K., Ivanović, M., Šević, M., Obradović, A., & Milošević, M. (2010). Karakterizacija sojeva *Xanthomonas euvesicatoria*, patogena paprike u Srbiji. *Pesticidi i fitomedicina*, 25(2), 139-149.

СНП – Корпус прегледних чланака на српском језику

СНП 1:

Obradović, A. (2009). Bakteriofagi kao baktericidi u zaštiti bilja. *Pesticidi i fitomedicina*, 24(1), 9-17.

СНП 2:

Potočnik, I. (2009). Identifikacija i suzbijanje *Cladobotryum* spp., prouzrokovača paučinaste plesni šampinjona. *Pesticidi i fitomedicina*, 24(3), 165-175.

СНП 3:

Bulajić, A., Vučurović, A., Stanković, I., Ristić, D., Berenji, J., & Krstić, B. (2010). Novi pravci primene otpornosti tikava u kontroli virusnih oboljenja. *Pesticidi i fitomedicina*, 25(3), 201-211.

Литература

Aikenvald 2004: A.Y. Aikenvald, *Evidentiality*. New York: Oxford University Press.

Antić 2010: Antić, Z. (2010). Osobnosti pisanog engleskog jezika u medicini. *Srpski arhiv za celokupno lekarstvo*, 138, 668–673.

Blagojević 2008: S. Blagojević, *Metadiskurs u akademskom diskursu*. Niš: Filozofski fakultet.

Braun, Levinson 1987: P. Brown & S. C. Levinson, *Politeness: Some universals in language usage*. Cambridge: Cambridge University Press.

Čejf, Nikolz 1986: W. Chafe, W & J. Nichols, *Evidentiality: The Linguistic Coding of Epistemology* (Vol. XX). New Jersey: Ablex Publishing Corporation.

Dej ⁴1995: R. A. Day: *How to Write and Publish a Scientific Paper*. Cambridge University Press.

- De Han 2006: F. de Haan, *Typological Approaches to Modality*. u: W. Frawley (red.). *The Expression of Modality*. Berlin: Mouton de Gruyter, 27-70.
- Frejzer 2010: B. Fraser, *Pragmatic Competence: The Case of Hedging*. u: G. Kaltenböck, W. Mihatsch, i S. Schneider (red.), *New Approaches to Hedging*. Emerald Group Publishing Limited, 15-34.
- Grinbaum, Kverk 1990: S. Greenbaum & R. Quirk, *A student's grammar of the English language*. London: Longman.
- Halidej ²1994: M.A.K. Halliday, *An Introduction to Functional Grammar*. London: Edward Arnold.
- Haus, Kasper 1981: J. House & G. Kasper, *Politeness markers in English and German*. u: F. Coulmas (red.). *Conversational routine*. The Hague: Mouton, 157-185.
- Hajland 1998: K. Hyland, *Hedging in Scientific Research Articles*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.
- Ivić 1978: M. Ivić, O srpskohrvatskim rečeničnim prilozima. *Južnoslovenski filolog*, XXXIV, Beograd, 1-16.
- Džejms 1983: A. James, *Compromisers in English: A cross-disciplinary approach to their interpersonal significance*. *Journal of Pragmatics*, 7, 191-206.
- Lejkof 1972: G. Lakoff, *Hedges: A study in meaning criteria and the logic of fuzzy concepts*. u: *Papers from the Eighth Regional Meeting*. Chicago Linguistic Society (CLS8), 183-228.
- Lejkof 1973: G. Lakoff, *Hedges: A study in meaning criteria and the logic of fuzzy concepts*. *Journal of Philosophical Logic*, 2(4), 458-508.
- Lejkof, Džonson 1980: G. Lakoff & M. Johnson, *Metaphors We Live By*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lou 1996: G. Low, *Intensifiers and hedges in questionnaire items and the lexical invisibility hypothesis*. *Applied Linguistics*, 17, 1-37
- Lajons 1977: J. Lyons, *Semantics*. Volume II. Cambridge: Cambridge University Press.
- Markanen, Šreder 1997: R. Markannen & H. Schröder, *Hedging and Discourse: Approaches to the Analysis of a Pragmatic Phenomenon in Academic Texts*. Walter de Gruyter. <<http://books.google.com/books?id=rAkyvD6GGqoC&pgis=1> > . 26.08. 2013.
- Mrazović, Vukadinović ²2009: P. Mrazović i Z. Vukadinović, *Gramatika srpskohrvatskog jezika za strance*. Sremski Karlovci – Novi Sad: Izdavačka knjižarnica Zorana Stanojevića – Dobra vest.
- Majerz 1989: G. Myers, *The Pragmatics of Politeness in Scientific Articles*. *Applied Linguistics* 10, 1-35.
- Nojts 2001: J. Nuyts, *Epistemic Modality, Language, and Conceptualization*. John Benjamins Publishing Company.
- Palmer 1986: F. Palmer, *Mood and Modality*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kverk i dr. 1972: R. Quirk, S. Greenbaum, G. Leech & J. Svartvik, *A Grammar of Contemporary English*. Harlow, Essex: Longman.
- Stanojčić, Popović ⁵1997: Ž. Stanojčić i Lj. Popović, *Gramatika srpskoga jezika: udžbenik za I, II, III i IV rzed srednje škole*. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva.
- Stab, Houms 1995: M. Stubbe & J. Holmes, *You know, eh and other 'exasperating expressions': an analysis of social and stylistic variation in the use of pragmatic*

devices in a sample of New Zealand English. *Language and Communication*, 15 (1), 63–88.

Tejlor 1995: J. R. Taylor, *Linguistic Categorization: Prototypes in Linguistic Theory*. Oxford: Clarendon Press.

Trbojević-Milošević 2004: I. Trbojević-Milošević, *Modalnost, sud, iskaz: epistemička modalnost u engleskom i srpskom jeziku*. Beograd: Čigoja štampa.

van der Auvera, Plungian 1998: J. van der Auvera & V. Plungian, Modality's semantic map. *Linguistic Typology*, 2, 79–124.

Vartala 2001: T. Varttala, Hedging in Scientifically Oriented Discourse Exploring Variation According to Discipline and Intended Audience. Doctoral Dissertation. Tampere University. <<http://acta.uta.fi/english/teos.php?id=5718>>. 21.04. 2013.

Zadeh 1965: L. A. Zadeh, Fuzzy sets. *Information and Control*, 8(3), 338–353.

Danijela Đorđević

ADVERBIAL HEDGES IN SCIENTIFIC PAPERS IN ENGLISH AND SERBIAN

Summary

This paper studies the adverbial hedges in scientific discourse in the English and Serbian languages which the authors use so as to avoid expressing the full commitment to a particular proposition or to diminish the strength of the statement. The literature lists various reasons for the use of hedges in scientific papers. The aim of this paper is to investigate the use and frequency of adverbial hedges in academic discourse in the English and Serbian languages based on the material of two genres in the field of agriculture. Analysis of the results indicates the differences between the two genres of academic discourse as well as the differences between the two languages in terms of the use of adverbial hedges. In addition, we discuss the implications that can serve as a starting point for future research as well as guidelines for implementing the obtained results in practice.

Keywords: adverbs, hedges, scientific discourse, English, Serbian

*Примљен 1. децембра 2014. године
Прихваћен 16. марта 2015. године*